

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.º

PALMA DE MALLORCA

LA LAURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes an es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar i Fontdevila, Brossa.

Dietari de l'eixida d'enguany a França i a altres nacions

Segueix Dia 19 de juliol.

Castel Nuovo.—Galleria Humberto.—Palazzo Reale.—I sisè de Plebiscit?

Dit i fet, ja som estat partit. Me trobava a Via Medina i per avall per avall, surt a Piazza del Municipio, molt llarga, prou ample i molt espaiosa. A's mig s'alça una estatua de Victor Manuel a cavall, molt arrogant. Aquesta plaça surt an es Moll, fent una gran devallada. A un costat, demunt un serral seu es famós Castel Nuovo, just ran de mar. El començà En Carles d'Anjou a's darrer terç des sigle XIII; es nostre Anfós V d'Aragó l'engrandí, i durant es sigles XVI i XVII s'hi feren reformes i millores grosses. Es un castell de traça mig-aval i es portal d'entrada es en forma d'arc de triomf, una meravella de dibuix i d'execució. Feren aqueixa portalada es de N'Anfós V d'Aragó per conquistar aquell reine a mitjan sigle XV.

Seguint de d'allà, trop sa Galleria Umberto I, que es un creuer de dos carrers, de grans botigues i de cases majestuosas, t'apat tot de vidres; de manera que no s'hi plou mai allà devall, i no hu vulgheu sebre sa gentada que'n passa sempre i sa que hi fa sa torniola devant es mostradors de ses botigues. Es vidres están a s'altaria de sa teulada.

Seguesc endevant i entr a Piazza S. Ferdinando, i top Teatro di S. Carlo, La Prefettura i Palazzo Reale, que el començaren ets espanyols l'any 1600; hi feren feina molts d'anys i l'han apeçat una partida de vegades. Es grandios i majestuós. A sa fatxada, dins una filera de capelletes, ubertes dins sa paret, hi ha ses estatuas de cada un des fundadors de dinastia a Nàpols, començant p'es famós Roger, normant, i l'acompanyen Carles d'Ajou, Anfós V d'Aragó, Carles V de Alemania, Carles III d'Espanya, es general Murat que Napoleón va fer Rei de Nàpols, llavó Victor Manuel. Sembla que lo més notable d'aquest Palau es s'escala d'honor, de marbre blanc, sa sala des Trono i es menjador. Sa fatxada principal de s'edifici mira a sa plaça des Plebiscit (Piazza del Plebiscito), molt espaiosa i endiumenjada. A una banda té es Palau Reial i a s'altre sa magnífica esglesia de St. Francesc de Paula.

¿Sa plaça des Plebiscit? dirá qualcú. ¿I que es ara aqueixa paraulota Plebiscit? Plebiscit vé de sa paraula llatina plebs, que vol dir poble, i de s'altra paraula llatina sciscó, que vol dir inquirir, aclarir, votar. Plebiscit vol dir una votació que se fa dins una vila o dins tota una nació, i que hi pren part tothom, per aclarir que es lo que es poble vol, si vol blanc o negre. Per fer s'Unidat d'Italia, es qui manetjaven la cosa foren molt pòlises dins aqueixes Estats de que's componia Italia, promovien alçaments a favor des Unidat, que volia dir unir-se an el Piemont i posar-se sota d'En Victor Manuel, que s'oferi per Cap de tal Unidat, per esser Rei de tota Italia. Com aqueixa idea de fer de tots ets Estats d'Italia un sol Estat, una Potencia de primer orde, era una idea molt agradable a casi tots ets italians, que hi anaven veritaderament bruiats, i llavó amb sa força que En Victor Ma-

nuel tenia amb el Piemont, Génova i Sardenya, i més tart (1859) am tota la Llombardia, que En Nàpoleon III li feu guanyar contra l'Austria,—més fortes foren ses ganas de s'Unidat que Victor Manuel i los seus saberens encendre i atiar dins ets altres Estats italians: Toscana, Modena, Parma, Estats Pontificis i Nàpols amb Sicilia; i hi feren esclatar sa revolució, que obligá es sobirans respectius a buidar, salvant-se sols el Papa que va perdre sa major part des seus Estats, això es, ses llegacions de Bolonia, Ferrara i Ravenna i ses Marques. En Victor Manuel i los seus volgueren donar color de legalitat a tot allò, i ¿que feren? Cridaren cada un d'aquells Estats a fer un plebiscit, això es, que se passás a vots, votant tothom, si volien formar part des Reine d'Italia o que seguissen ets Estats antics. I aquí a Nàpols i a Toscana i a Modena i a Parma i a Bolonia i a Ferrara i a Ravenna i a ses Marques se va fer es plebiscit, i es resultat va esser que s'immensa majoria des qui anaren a votar, votaren s'Unidat d'Italia, que volien formar part des Reine d'Italia i no d'ets Estats antics. I a les-hores en Victor Manuel i los seus declararen units an el Reine d'Italia tots aquells Estats; així acabá el Reine de Nàpols. Per perpetuar sa memoria d'aqueix plebiscit feren aquí aqueixa gran plaça. ¿E-hu sabeu ara que vol dir Plaza des Plebiscit?

I si voltros ara me demanau sobre sa legalitat d'aquells plebiscits de Nàpols, de Toscana, de Modena, de Parma, de ses Llegacions de Bolonia, Ferrara, etc., vos diré que estic convençut de que se feren amb moltes de ilegalitats, pero que se feren tals plebiscits, i que es qui no hi estaven conforme, hi havien d'esser anats a votar en contra, per desbaratar sa potranca an ets italianissims; pero no ho feren i deixaren que aquells poguessen dir que sa majoria des poble italiá que se preocupava de sa sort d'Italia, i demostrava que se'n preocupava anant a votar,—aqueixa majoria volia s'Unidat d'Italia i s'esveïment d'ets antics Estats. De manera que es qui reialment no volien s'Unidat d'Italia o eren poquissims o no se saberens valer de lo que eren. Jo, prescindint de detalls i de menudencies, mirant es fet en bloc, estic convençut de que, si se va porer fer s'Unidat d'Italia, va esser perque s'immensa majoria, per no dir sa totalitat d'ets italians, la volien i la volen encara, com més va, més. Això es parlar en plata; i jo no sé parlar d'altra manera.

Esglesies a forfolons.

Es una cosa d'espant ses esglesies que hi ha a Nàpols. M'han donat per cosa certa que n'hi ha més de tres-centes. Moltes, naturalment, son menudes, pero en general interessants per ses obres d'art que atresoren o per ses reliquies i recorts que guarden de molts de sants, i n'hi ha una gran partida de ben grans i de vertaderament magnífiques.

Sa primera que he visitada, es estat St. Francesc de Paula. I notau que li dic St. Francesc, i no S. Francisco, N'hi ha de beneits que se creuen tenir la Seu plena d'ous dient-li St. Francisco per distingir-lo de St. Francesc d'Assis; pero no tenen en compte aqueix caps de gri que llavó hi ha St. Francesc Xavier, St. Fran-

cisc de Borja i St. Francesc de Jeroni. I an aqueix altres sants ¿que les hem de dir? ¿Tal volta les haurán de donar es nom de Francesc en anglès, alemany, llatí, rus, etc? ¿Ho veuen aqueix beneits que no val un doblar de mac aqueix sistema seu de anomenar en castellá St. Francesc de Paula per distingir-lo de St. Francesc d'Assis? ¿Que dirien d'un que no volgués anomenar St. Antoni de Padua ni St. Lluís Gonzaga ni St. Juan Evangelista ni St. Tomás d'Aquino perque ja hi ha St. Antoni de Diana, St. Lluís Rei de França i St. Juan Batista i St. Tomás Apòstol? El donarien per beneit. Idó aqueix paper fan es qui se'n riuen des dir St. Francesc de Paula, figurant-se que pertoca dir S. Francisco. Que's facin sa reflexió i no tanquin pus ets uis a s'evidencia! perque no está gens garrut tancarlos-hi.

Idó s'esglesia de St. Francesc de Paula de Nàpols es magnífica. Sa fatxada s'estén a cada costat fent dos pòrties en forma de mitja lluna. Es una esglesia copiada des Panteó de Roma, això es, redona amb vuit capelles, s'ábside i s'atri amb tres portals. A s'atri fa una capella a cada banda en forma de creuer. L'altar major es de jaspis de diferents colors i de lapislázuli (marbre color de cel), es marbre més preciós de tots A ses rafes, entre capella i capella, hi ha dins nitxos unes grans estatuas des quatre Evangelistes i quatre Doctors de l'Esglesia. Ses capelles están decoradíssimes i es retaules son una preciositat; tota l'esglesia es un encant de ben deixada i d'endiumenjada.—Com m'hi som entregat, ja passaven les set i mitja, i llavó començaven a obrir ses portes. Han hagut mester ses herbes de St. Juan per acabar d'obrir. M'es vengut de nou ferm qu'obrissen tan tart, essent una esglesia catòlica; i es qui obria m'ha dit que es capellans no hi van fins a les nou, i que diuen missa i confessen sa gent que hi ha a confessar, i se'n tornen, i bona nit, si't colgues! Si que hu son gent matinera aqueix capellans!

Surt d'aquí; i cerca qui cerca s'esglesia de S. Giacomo (St. Jaume) que es Bädeker me posa aferrada amb so palau de s'Ajuntament; a la fi la trob. Es que de part-defora es tot un edifici amb aquell palau, i no se coneix en res que sia una esglesia; pero dedins resulta una esglesia ben de veure, de tres naus de cinc trasts amb capelles i creuer, grega-romana. Ets altars i brandolats de ses capelles son de marbres de diferents colors, cosa preciosa ferm, i ses pintures des retaules valen uis per mirar. Derrera l'altar major hi ha es sepulcre des fundador d'aqueixa esglesia, el Virrei D. Pere de Toledo, que es veridaderament una obra mestra per sa seua traça i per lo ben obrat que está. Dalt es portal major hi ha s'escut d'Espanya.

Surt d'aquesta esglesia, i travesant carrers i carrerons, amb més gent que mosques, pero que no's desmanden, ni tampoc hi he vista gaire brutor, top s'esglesia de S. Nicolá alla Garita, grega-romana, de tres naus de tres trasts amb capelles i creuer amb cúpula. Sa volta de sa nau central es de pont amb llunets, i a ses naus laterals hi ha una cupuleta a cada trast. Aquesta esglesia es casi tota policromada amb molts

de daurats. Ses pintures son ben bones.

Vista aquesta garridesa, ja li he hagut estret per altres carrers i carrerons amb un diluvi de gent per tot, que criden i se balluguen ferm, pero que no's posen amb aquells que no's posen amb ells ni fins i tot badoquen devant es qui passen. Amb això arrib a s'esglesia de Sta. Ana dei Lombardi (Mont Oliveto). Es grega-romana, de una nau de nou trasts i capelles, moltes d'elles policromades i algunes de fondes, tres a una banda i una a s'altra banda, totes elles decoradíssimes i d'una gran elegancia. Es paladar de sa nau es pla, enteixinat, magnific. Per ses parets i an es retaules hi ha pintures a balquena pero d'aquelles bones bones. L'altar major es de marbres de diferents colors, una cosa preciosa de ver.

Seguint es meu quest, trob més enllá s'esglesia de Sto. Spiritu, grega-romana també, d'una nau, de cinc trasts, creuer i cúpula, molt gran i espaiosa, blanca. A casi totes ses capelles hi grans pintures per retaules, que no son gens dolentes. Hi ha alguns retaules barrocs ben prendors. Es una esglesia molt plaient i riolera.

Continuant sa descuberta, volt uns quants carrers, i top s'esglesia de Giesú Nuovo, grega-romana, de tres naus de dos trasts amb capelles, creuer i cúpula. Es cap de sa creu es de dos trasts sensa ábside. Sa volta de sa nau major i des creuer es de pont amb llunets; sa de ses naus laterals es una cúpula a cada trast. Tota l'esglesia está revestida de marbres de diferents colors, fent uns dibuixos elegantíssims i redols policromats. Tots es retaules son barrocs, notabilíssims, enquadrant pintures bones ferm. Totes ses voltes i cúpules son pintades des misteris de sa Vida del Bon Jesús. Es retaules més notables son es de l'altar major i des cap des creuer, que son una meravella. Aqueixa esglesia ofereix un cop de vista magnific, d'una gentilesa superior. Es impossible que no faça una gran impressió fins an es més prevengut contra es barroc.

Devant aqueixa esglesia hi ha un monument a la Mare de Deu, altíssim, barroc, tot de marbre blanc; fa quatre sostres amb columnes, pilastres, gornises i capsers variadíssims, tot esculturat, amb una infinidat de estatuas. Deixa amb un peu alt de preciós que es.

Seguesc sa meua fua, i amb quatre passes som a s'esglesia de Sta. Clara. També es barroca d'una nau, tota daurada i policromada, de paladar pla tot pintat. Ses capelles surten set o vuit pams dins sa nau, i fan una balconada part-demunt, guarnida d'una baranda molt pomposa, tota daurada; devora l'altar major hi ha quatre o cinc sspulcres ogivals, molt antics, cosa bona ferm.

Com entren p'es portal major troben una Mare de Deu pintada a sa paret des famós pintor Giotto.

Aquesta esglesia per defora es ogival des sigle XIV, i ho era per dedins, pero l'esforreïaren fent-la barroca, durant es sigle XVIII.

D'aquí prenc una costa molt drete per carrers i carrerons que s'enfilen per amunt, fins qu'arrib a s'esglesia de S. Domenico Maggiore, des sigle XIII, ogival, de tres naus de set trasts amb capelles, creuer i ábside. Ses naus des

costats van tapades de volta ogival, ara sa nau major es de paladar pla, enteixinat, daurat i policromat. A ses capelles es retauls son baroccs amb pintures prou bones. Hi ha sepulcres de primera, de ses families caporals de Nàpols, que altre temps s'hi enterraven. Es una església interessantíssima. Veinat d'ella hi ha un claustre, aont habità l'Angel de les Escoles, St. Tomás d'Aquino quant era catedràtic de l'Universitat de Nàpols. Aquí se conserva es Sant Cristó que's conta que un dia, quant St. Tomás ja havia escrites ses seues obres principals, li va dir: —*Bé has escrit de mi o Tomás! ¿Digués quina paga vols?—No vui altra paga que vos meteix, Senyor!* va respondre aquell gran Doctor.

Més esglésies.—La Seu.—St. Janer i sa seua capella.

Surt de St. Domingo i trob s'església de *Pietra Santa*, barroca, en forma de creu grega, amb cúpula. Es espaiosa, gentil. A alguns retaules hi ha pintures primitives, ben interessants. Es molt notable es trispol, de ratjoles pintades, fent un dibuix barroc de fuitges molt gentils.

Prenc llavò *Strada dei Tribunali* cercant St. Paolo Maggiore, i me diuen un capella i un senyor que per allà no hi ha tal església de St. Paolo, i me diuen que sens dupte s'església que jo cerc, es St. Gaietà, que la me mostren, i resulta que St. Gaietà està enterrat a s'església de St. Paolo, i la gent s'es avesada a dir: *chiesa di S. Gaetano*.

Es una església barroca d'aquelles de cap de brot, de tres naus de quatre trasts amb capelles, creuer i cúpula. Sa volta de sa nau major, creuer i cap de sa creu es molt aplanada, tota tapada de pintures de sa vida de St. Gaietà, amb grans enquadraments daurats. Ses naus laterals tenen una cúpula a cada trast. Tota l'església es forrada de marbres an es baixos i per amunt tota policromada. Es retaules de l'altar major i de ses capelles son un prodigi d'esplendidesa; s'ábside es decoradíssima. Es conjunt es d'un afecte inefable.

Seguint de d'allà per aquell meteix carrer, trob s'església de St. Felip Neri, barroca també, de tres naus de sis trasts, amb capelles, creuer i cúpula. Es tota policromada i es retaules de ses capelles son una preciositat, i encara los superen de molt es retaules de l'altar major i des caps des creuer, que son veraderament magnífics. Sa nau major es de paladar pla, enteixinat, daurat, preciosíssim. Es creuer es de volta de mig-punt, enteixinada i daurada, cosa superior ferm. Es conjunt es una meravella de sumptuositat.

Surt d'aqueixa església, i creisme que ja començava estar una mica cansat de veure tantes d'esglésies. Si no fossen estades totes tan interessants, nauria posada forqueta més prest; però anau-vos a aturar de veure coses que criden tant s'atenció!

A la fi som arribat a la Seu, dedicada a St. Janer o St. Genaro que diuen es qui tenen sa llengo tan baldufeneja que no la saben girar a ses paraules mallorquines. Aquest sant es des temps que's parlaven llatí i per això se deia *Januaris*. I *Januaris* ¿que vol dir més que Janer? Ets italians li diuen St. Genaro, que es nom antic que tenia es més de Janer, que avui se diu *gennajo*. Per lo meteix pertoca dir St. Janer, si volem parlar condret. ¿Que n'hi haurà que s'en riuran? No es daptós; s'ignorancia se riu de moltes coses que sa raó dicta. No'n fassou cas d'aqueixes rialtes perque son aubarcoquenques i virollenques.

Idò la Seu es ogival, de sa darrera des sigle XIII i primeria des XIV, de tres naus de vuit trasts, creuer sensa cúpula i llavò es cap de sa creu.

Tot d'una que entrau p'es portal major, trobau tres sepulcres ben in-

interessants de reis, un d'ells En Carles d'Anjou, mort l'any 1285, que va tenir tanta de guerra amb so nostro valentíssim rei En Pere III d'Aragó, fill del rei En Jaume que recobrá Mallorca des sarraïns, es nostro gloriosíssim Conquistador. Ses fonts de *batisme* son un *sarcófag* (menja-carn: tomba, vas), de basalt (es pedreny més fort) vert, tot esculturat per defora d'emblemes de Baccus, Deu fals des gentils.

An es creuer hi ha sepulcres des sigles XIV i XV, ben interessants també: hi ha enterrats el papa Innocenci IV, el rei Andreu d'Ungria casat amb la reina Juana de Nàpols, i llavò el papa Innocenci XII. A sa nau lateral de má esquerra s'obri es portal d'una basilica menuda, *Sta. Restituta*, des sigle VII, com qui no diu res. An es sigle XVII la renovaren, amb unes columnes corinties tan antigues, que se considera que eren d'un temple d'Apolon, Deu fals des gentils. Dins aqueixa mica de basilica se conserven qualques mosaics primitius, d'allò més bufarell.

S'ábside es d'una majestat i sumptuositat fora mida, i ¿que'n direm de sa cripta que hi ha devall l'altar-major? de sa derreria des sigle XV, tot una meravella de decoració? Allà dins se guarda es cos meteix de St. Janer, martiritat devora Nàpols, d'aont era bisbe sa primeria des sigle IV, sota l'emperador Dioclecià.

Es famosa dins tot lo mon sa devoció des Napolitans a St. Janer, patró de la ciutat; es una devoció vitenca com sa que hu puga esser més, i devogades revest formes tan extranyes que un estern se'n esglaià i no se'n pot avenir.

Quant es napolitans li fan rogatives per coses grosses i que les couen molt, s'apleguen centenars de dones, i d'homos també devant es sepulcre, des Sant, i allà imploren sa seua protecció cridant a tota veu, arribant molts a s'extrem d'amenassar-lo de que, si no els-e concedeix lo que li demanen, el tirarán a la mar.

Es napolitans son una gent així, de trons i llamps; i en certes coses que fan i que diuen respecte a religió, no les poren prendre formetat; tenen bon fondo, però amb molts de punts escapats.

Anem ara dins la *Capella del Tesoro*, que està a man dreta com entram: es sa capella de St. Janer, feta sa primeria des sigle XVII, barroca, vuitavada, amb set altars. Es veraderament una meravella estupenda d'art, riquesa i esplendor. Es retaules son de marbres d'aquells més preciosos; ses pintures des sants son totes demunt planxes d'aram, ses estatuas, que n'hi ha moltíssimes, son de bronzo o de plata, i ses taules d'ets altars també de bronzo o de plata, i lo que val manco encara es aquest metall; s'obratge que hi ha val molt més. Devant cada altar hi ha barandes de bronzo amb uns dibuixos i un obrat tan preciós que cada baranda d'aquelles val cinquanta mil pessetes. Hi ha cinquanta busts de sants, de tamany natural, tots de plata, endiumenjats de enfilais de pedres precioses. Es canelobres i llanties d'ets altars son de bronzo o de plata, d'obratge elegantíssim, i valen moltes de milies. Es conjunt es sa cosa més sumptuosa, magnífica i espléndida que vos poguen imaginar. Basta dir que se considera que lo que hi ha dins aquesta capella val setze milions de lires (pessetes)! Ah idò? ¿Que vos havieu figurat?

An aqueixa capella tots es Reis de Nàpols hi deixaven joies de gran valor com un homenatge a St. Janer. Es Rei d'Italia, Victor Manuel I, Umberto I i Victor Manuel II, el Rei d'ara, han seguida aqueixa tradició, i allà se veuen ses joies que han deixades, i vos assegure que no hi fan cap mal paper.

Aquesta capella estupenda es per guardar ses dues ampolles de sang de St. Janer, que, quant el martiritaren, es cristians tengueren la bona sort de porer recullir. Això son ses famosíssimes ampolles de sa sang de St. Janer, anomenades dins tot lo mon fa tants de sigles, i aont se fan tres grans miracles cada any, això es, es primer disapte de maig, dia 19 de setembre i dia 16 de desembre. Aqueis tres dies s'aplega dins la Seu el Clero Catedral, s'Ajuntament de Nàpols i un diluvi de devots i curiosos, que tot se umpl de gom en gom: trouen aquelles ampolles de dins es tabernacle de l'altar major d'aqueixa capella; les mostren an es públic, les tomben per cada vent, les posen cap per avall. Son un poc més de mitges de sang apresada, i aquella sang no fa cap moviment dins s'ampolla perque està ben apresada. Comencen a les-hores ses *Uetanies* amb tota solemnitat, i es devots i devotes comencen a cridar invocant es Sant per que faça es miracle de fondre-se aquella sang i tornar fresca i líquida com si acabava de brollar des cos d'ell.

¿Que me'n direu? Ell com s'acaben ses *Uetanies*, aquella sang de dins ses ampolles, que era seca i apresada i sensa cap moviment quant començaren ses *Uetanies*, ja es tota fusa i líquida, ja es tornada tota suc, com si acabava de brollar des cos des Sant.

Això hu poren trobar tan gros com volguen, però es un fet que se renova tres vegades cada any devant Deu i tot lo mon. Molts d'incréduls hi son anats per veure-hu, i hi anaren creient que no era ver, que era un joc de mans de qualche capella; però com ho han vist i hu han pogut tocar amb ses mans, son romasos confusos i sensa pit per negar que sia un fet ben ver sa fusa, sa liquidació d'aqueixa sang de St. Janer.

A Nàpols no hi ha negú que hi pos cap dupte de sa veritat d'aqueis miracles, que's repeteixen, com he dit, tres vegades cada any devant Deu i tot lo mon.

I cada vegada dura vuit dies aqueix miracle. Des cap de vuit dies aquella sang se torna aprendre, se torna assecar, i queda sensa cap moviment com un pa dins aquelles dues ampolles, que les torneu tocar amb tota solemnitat dins aquell tabernacle, i se tanquen amb tres claus, i en té una s'Arquebisbe, una altra es Balie de Nàpols i una altra es Rector d'aqueixa *Capella del Tesoro*.

En som sortit d'aqueixa capella i de la Seu. Eren les dotze i tres quarts i he trobat que ja'm bastava per caldera de veure esglésies; i lo que he fet jo, es estat prendre es boblot cap an es meu hostel, perque encara estava en dejú, i creis-me que ja començava a sentir-me córrer rates per dins sa panxa.

Tal corredissa s'es aturada en sec, com som estat a s'hostal i me som assegut en taula i han començat es macips a dur-me bon coqueert, que encara resultava més bo per amor de sa fam que m'alçava.

A la fi hu he trobat!

Dinat i fetes unes quantes coses que duia en terra, alç es cap i me tir an es carrer per veure si aquesta vegada aguiparia *Via Marchese di Campodisola* i *chiesa di Monserrato*, que tant m'havien fet potolar aquest demati. Me'n vaig tot dret a sa plaça de la Bossa, afin un policia, li demanà si ell està de punt an aqueixa plaça, me diu que sí, i a les-hores li dic si sab *Via Marchese di Campodisola* i *Chiesa di Monserrato*. Jo estava segur seguríssim de que aquell bon homo a l'acte me mostraria tal carrer i tal església. Però ca! Ell m'ha dit que no sabia aont eren. Som romas esglaiat, com un que veu visions. Li he dit que un capella m'havia dit que aqueix carrer i aqueixa església eren just devo-

ra s'edifici de la Bossa nova. Ell m'ha contestat que allò era la Bossa nova, però que ell no sabia ni tal carrer ni tal església. Li demanà si tendria cap pla de Nàpols o cap llista des carrers de la ciutat; m'ha dit que no, però assetuaxí s'es exclamat:—*Per Bacco! Ecco la Via Marchese di Campodisola!* Efectivament just allà devora desembocava un carrer i an es cap-de-cantó hi havia una ratjola amb aqueixes retxes: *Via Marchese di Campodisola*.

Llavò si que hi som romas esglaiat devant aquest fet que sembla increïble; un policia que li demanen un carrer d'allà ont ell presta es servici, un carrer que està a vint o trenta passes d'allà ont le hi demanen i contesta i repeteix que no sab tal carrer, i an es meteix temps es seus uis topen a sa ratjola des nom de tal carrer, i s'exclama: ¡*Vatallà an aqueix bo de carrer!* ¿No és ver que sembla increïble que dins una ciutat de sicentes mil ànimes, com es Nàpols, e-hi puga haver una policia tant cap-clos i tan poca alatxa? ¿Que li farien a un policia així, a qualsevol ciutat d'Alemania, Inglaterra o Suïssa? Seria de veure lo que li farien, si per un impossible arribaven a trobar n'hi cap que fés una fantasia consemblant a sa d'aqueix policia de sa plaça de la Bossa de Nàpols.

He fet un alé gros com he pogut prendre *Via Marchese di Campodisola*, i me'n hi som anat tan peus alts que, com me'n som temut som estat a s'altre cap de carrer, an es Moll, sensa haver pogut veure lluir gens s'església de *Monserrato* ni res que s'hi assemblas. Ahò m'es caigut ben avall i m'ha deixat sensa polsos. Veig un boldró de dones, pescadores m'han semblat, i els-e demanà la *Chiesa di Monserrato*. Una d'elles m'ha dit:—*Ara meteix la vos mostraré! Veniu amb mi!*

I ja es estada partida amb unes passes de convidat, i jo darrera ella. ¿Que me'n direu? Ell s'església de *Monserrato* no es estada an es carrer *Via Marchese di Campodisola*, sino a un carreró que hi desemboca. Es una església del Rei d'Espanya, que se'n cuidava es *Consul d'Espanya*, que està just allà devora, a *Via-Marchese di Campodisola* aferrat es *Consulat* amb aquella església, i es monjos de *Monserrato* que ara se'n cuiden, están an es segon pis, i es *Consul* an es primer.

Hi som pujat, toc, surt un llec, deman el P. Vives, i surt el P. Superior, que ha nom P. Sabater. M'ha dit que el P. Vives no hi era, i que demà demati el poria veure i estar amb ell tot lo sant dia.

El P. Sabater, com ho indica es nom, es català, i m'ha dit que feia molt d'anys que me coneixia de nom per lo des *Diccionari*, que fa tants d'anys que hu moguerem i no mos som aturats de triuar-hi amb tanta de feina com hi ha, i jets anys que mos queden encara de fer-hi feina! ¡Deu me do vida per porer-ho acabar! Amèn!

Hem feta una conversada ben llargaruda amb el P. Sabater, que, com ha sentit lo que m'havia costat de trobar sa seua església, me'n ha contactades una partida des napolitans, coses rares i extranyes i desbaratades, que sembla mentida que succeesquen a una ciutat de sicentes mil ànimes. M'ha dit el P. Sabater que es napolitans tenen bon fondo, que son relligionosos de cor, però que n'hi ha que tenen grops ferm i que per molt si están mig entaulats. Se distingeixen per sa seua informalitat. Vos prometrán qualsevol cosa, però llavò no hi pensen a cumplir sa paraula; i no es que hu facen per mal; es que no n'hi ha més de fetes. Lo que m'ha dit, que son tan pocs i tan pocs que vulguen morir sensa s'agraments. Si importa, tendrán una prontitut d'enflocar una blasfemia o d'etzibar una punyalada

an el germà proïsme o de pegar se un tir, si sa sang los puja an es cap; pero si no queden morts a l'aete llavò se peneden i demanen es sagraments i malavetgen posar-se bé amb Deu.

De manera que Nàpols es una ciutat fondata rreliigiosa; sa rreliigió conserva es seu predomini com dins cap ciutat d'Italia i molt més que dins Roma. A Roma han provat de fer-hi processons, s'entén per defora, i ho han hagut de deixar anar perque molta de sa gent qui passà, no's lleva es capell ni p'el santíssim. De manera que resulta un escàndol. A Nàpols no passa res d'això: se fan totes ses processons com altre temps i amb una solemnidad fora mida, i tothom hi acudeix o a formar part de sa processó o a veure-la passar. Si qualche cap-esflorat provàs de fer-hi qualche arriessa, s'hi camparia malament ferm.

«Capo di Posilipo»

Il Posilipo es un pujol llarguer que s'alça a ponent, vora vora mar fins an es cap des golf de Nàpols, i es costers d'aqueix puig deval'en fent esquenes

de barca comellars fins a posar es peus en remui, tot vestits d'abres, tot jardins esponerosos, clapetjats de calsals de reereu.

El P. Sabater m'ha aconseiad que prengué es tramvia i me'n hi anàs fins an es cap d'allà «Capo di Posilipo». Ho he fet així, i vos assegur que es una cosa de veure ferm. Es tramvia va sempre ran ran la mar, i un contempla tota la ciutat mirant-se dins la mar i tota s'extensió des grandíols golf tot blau amb una partida d'illes de puigs agüionats que se dibuixen a s'entrelluu, biavenques, gentilíssimes; i per sa banda de terra tota sa garlanda de pujols i viles que la mar amoixa amb ses seues ones riolares i ajogassadas. Vos assegur que es una delicia en toda s'extensió de sa paraula aqueix golf de Nàpols.

Com es sol acabava de pegar es capicó dins mar, li he estret cap a s'hostal; he sopadet i llavò he posats ets ossos de pla per lo que pogués esser. I fins demà demati, si Deu ho vol i Maria.

ANTONI M. ALCOVER pre.

DE TOTES ERBES

Es soldat de Marina

Això era un soldadet de Marina que va servir el Rei coranta anys, com qui no di res. Quant ja no servia per ses armes, se trobaren es Majors que li havien donat una quantitat grossa de tants anys de soldada perque mai li havia donada una creu. Se posaren treu rreli capítols i més capítols de faltes que havia fetes, de coses que havia tudades o deixades perdre, donant-li sa culpa a ell de tota quanta cosa esguerrada hi havia haguda dins es corter en tots aquells coranta anys que ell havia servit, i per cada cosa d'aquelles li llevaren una bona taidada de tota sa quantitat que pertocava donar-li.

No'n volgueu sebre més: l'abreviaren just amb quatre doblers i un pa.

Ja poreu fer comptes si se'n devia anar jugeret de butxaques i de bossot, i l'home no s'aturava de dir:

—Sobre tot! sobre tot! ¡Amb coranta anys de servir el Rei ¡just quatre doblers i un pa! ¡No hupuc creure que, si el Rei e-hu sabés, me'n deixás anar d'aquesta manera!

I, com prou s'havia fet cloquetjar es carabaçot amb aqueste idees, com era un home de bé a carta cabal, sempre acabava amb aquesta cançoneta:

—No res! paciència! perque Deu ho voll ¡Bons siem noltros! que Deu mai falta!

I era que tenia un bon cor que no era de dir, com se va veure p'es pas que li succeí sense fer-ne comptes. Se'n anava ell de d'allà cap a ca seua, i me topa el Bon Jesús i St. Pere que anaven p'el mon, sensa donar-se a conèixer per lo que eren, sino com a dos pelegrins, desbuats de roba i pansits i des-sustats de carn.

S'acosten tots dos a ell, i ja li diuen:

—¡Qualque coseta per amor de Deu!

—¡A bona part veniu! s'exclama es soldadet de Marina. Aquí ont me veis he servit coranta anys i m'han abreviat cap a ca-meua, ara que ja no som bo per res, just amb quatre doblers i un pa! ¡Considerau ara si estaré gaire per fer almoína a negú! Estic més per demanar-ne que no per fer-ne!

El Bon Jesús i St. Pere com que no fessen cas de tot aquell «u-autem», i tornen dir an es soldadet:

—¡Qualque coseta per amor de Deu!

—Bono! va dir es soldadet. Ara ja hu veig que tammeteix no tendreu assaciament fins que vos haja donat! ¿Que vos han de fer? ¡Vetaquí mig pa des que'm donaren a ca'l Rei!

I dit i fet, dona aquell mig pa an el Bon Jesús i a St. Pere; i, com era d'un

natural molt potxós, an el Bon Jesús li posà nom En Poca-Roba i a St. Pere En Rusca.

Aqueix li descomparegueren prenguent per un altre vent, i ell arribà a un hostal per sopar-hi i fer-hi nit de vall sa porxada.

¿Sabeu quina la fa? Compra dos doblers de vi i un d'olives i un de xigarrets. Se menja amb ses olives la mitat des pa que li quedava, pega una bona timbola de vi, i s'ajoca a un recó de vall sa porxada que feia davant s'hostal, i s'hostaler le hi deixà jeure de franc, per l'amor de Deu.

Lo endemà a trenc d'auca es soldadet de Marina se desxondeix, dona les gracies a s'hostaler, i ja li ha estret de d'allà «tris tras tris-tas» cap a ca-seua.

Demunt les nou colombras dos homes que anaven cap a ell, i se exclama:

—¡Veiam qui serán aqueix dos volandós!

Com aquells s'acostaven s'acostaven, al punt les va conèixer, i va dir:

—¡Cap com aquesta! ¡Ell ja tornam tenir en dança En Poca-Roba i En Rusca!

Amb això aqueix dos ja li eren davant, i ja l'investen, dient li:

—¡Qualque coseta per amor de Deu!

—¡Si s'exclama es soldadet de Marina, ¡Bo está es frare per uns quants billetes! ¡Ahir ja m'espampoláreu mig pa i encara me voleu petgellar més?

¿Que no teniu assaciament?

El Bon Jesús i St. Pere no feren gens de cas d'aquelles andanades, i tornaren dir amb molta d'humildat:

—¡Qualque coseta per l'amor de Deu!

¿Que me'n direu? Ell es soldadet de Marina se sentí tan ferit an es cor de s'humildat d'aquells dos pelegrins, que s'exclama:

—No res, no'n parlem pus! Vetassí sa mitat des tros de pa que'm queda!

I a l'acte el xapa p'es mig i en dona la mitat an el Bon Jesús i a St. Pere, que li feren mil gracies de tal favor, i seguiren es seu cap envant, i es soldadet de Marina cap a ca-seua, i desiara que deia:

—Sobre tot! sobre tot! Si que me'n hi puc anar descansat p'el mon, sensa gens de por de lladres! ¡E-hi romandrien ben atxul'ats es lladres que ara m'envestissen! ¡Quin porro que se'n durien!

Camina caminarás, quant ja feia fosca negra troba un hostal, demana si'l volen deixar romandre per amor de Deu aquella santa nit; li diuen que sí, s'etziba aquell bocí de pa que li quedava, amb quatre figures seques que s'hostalera li donà per compassió, s'ajoca a un recó de sa porxada que feia davant s'hostal, i lo endemà demati, a trenc d'auca se despedeix de s'hostaler donant-li les gracies d'haver-lo fet

franc de s'hostalatge, i ja li ha estret tris-tras tris-tras de d'allà cap a ca-seua, amb un cap més viu que una centella, perque ja no veureu res que faça fer més es cap viu an ets homos que s'anar p'el mon, butxaques buides.

¿Que me'n direu? Ell demunt les nou es soldat de Marina torna colombrar ben lluny dues bellumes, que, com més anava, més s'acostaven! mes s'acostaven! I es soldadet se posa a dir:

—¡Veiam qui serán aqueix dos! ¡Sabs que naurien de tornar esser En Poca-roba i En Rusca! No, ¡i hi beuran fresc si hu son ells! ¡Ara hu he de veure quin suc en treuran de mil!

Amb això aquells dos s'acostaven, s'acostaven; i com es soldadet de Marina hu va veure que hu eren ells, les va moure una gran lulea, posant-se a dir:

—¡Com es verneidíssim de Poca-roba i de Rusca! ¡Si que vos hi sou enllepolits amb mil No, ¡pero lo que's diu avut haureu topat a mala mata! ¿O vos pensau que no acab mai es que-filar? ¿Com no hu heu vist aqueix dies passats que es meu xorèstic era un tres i no res? No res! per un desengán vostro, arrambau-vos, paupau-me ses butxaques, aficau-m'hi ses mans tot lo que volgueu! ¡ique'm tirin d'una passa si'm trobau res demunt més que just aqueixa ròbeta, més veia que's pixar en terra i que no val un dobler de mac en dia de bona fira!

Amb sa meteix seguida que deia això, es soldadet de Marina s'aficava ses mans per dins ses butxaques i se girava aquestes per defora.

¿Que me'n direu? Ell li varen caure en terra tres xigarrets; i com, les va veure, sí que'n va fer d'estabexos, dient:

—¡Cap com aquesta! ¡ja no me'n recordava que encara dugués aquestes tres enderies de xigarrets! Son des dobler que'n vaig comprar despuisanit a un hostal! I ara per que vegeu que lo que tenc a sa boca, e-hu tenc an es cor, son tres es xigarrets, idó un perhom.

I ja es partit a donar-ne un an el Bon Jesús i un a St. Pere, i se'n atura un per ell, i va dir llavò:

—¡Vaja! fumem-lo! Ja que no tenim pa al manco assaciem-mos d'una mica de fum! ¡Val més qualche cosa que no res!

Mentres l'home ja anava a encendre el Bon Jesús dona la bendició an aquells tres xigarrets, i un torna un pa d'aquells grossos, i s'altre una fogassa de formatge d'aqueles més revengudes i s'altre una abraçada d'aquelles més cepades.

Com es soldadet de Marina va veure allò, romangué amb sos cabeis drets se feia creus, no sabia aont s'havia de posar. Llavò li puja s'alegría, i se posa a botar i a saltar i ¡venguen xecalines! i capell a l'aire! i no s'aturava de dir:

—¡Si que mos hi va bé de tot, pero de tot! ¡Vivo! ¡vivo! ¡Benhajes tu, Poca-roba! ¡Si que se veu que hu ets el diantre! ¡Bé, homo! bé! bé! bé!

—No res, diu el Bon Jesús, asseguem mos, i peguem un roce!

—¡Ben pensat, Poca-roba! ¡ben pensat! diu es soldadet.

I allà s'assenen tots tres, i menjaren fins que tengueren talent; pero es qui hi pegá més fort, va esser es soldadet de Marina, que menjá fins que pogué dir pruna; i li agafá una són rabiosa, i a St. Pere també.

—Mon Mestre! diu St. Pere ¡i ara no poriem fer una mica de sesta?

Proul prou! diu el Bon Jesús.

St. Pere i es soldadet de Marina feren tómba-la, i al punt ja los sentiren amb uns roncós d'aquells més alts de punt.

No res, per avui deixem-los acabar sa són, i dissapte qui ve, si Deu ho vol i Maria, ja veurem lo que va succeir quant St. Pere i es soldadet de Marina se desxondiren.

(Seguirá)

JORDI DES RECÓ.

Los Exploradors o boy-scouts

¡Pobres niños!.— diu llamentant-se sa bona eina de s'Obrer Balear, posant aquest titol atractiu a un articletxo d'un tal Xesc Sanchez. Deixant a una part el diploma no molt amable de

malvados, que amb tanta gentilesa de cor vol entaferrar aquell bon company an ets fundadors d'aqueixa novella institució, creim que aqueix Xesc Sanchez, o no ha sentit parlar mai dels «exploradors» ni ha llegit son reglament; o, si n'ha sentit parlar, no sab lo que se pesca o injuria el seu germà proïsme. ¿Qui no sab que la virtut que més prediquen es socialistes es la fraternidad, l'igualdat de classes, l'amor altruista? I ¿qui no sab, per exemple, que la llei 6.ª del Códic de l'Explorador diu que «l'explorador es amic de tothom i considera els altres com a germans seus, sensa distinció de classe social?»

Si, Sr. Sanchez! com deis vos, l'establiment dels exploradors an el nostre país «responde a un plan meditado y preconcebido», perque ses persones intel·ligents que ho dirigeixen, no s'hi tiren de cap (com fa un escriguedoretxo que no coneix), sino que, abans de fer una cosa, ho pensen bé, i miren lo que fan, perque no volen passar per boyans o caure de grapes, amb perill de rompre-se el nas o de fer un paperet una mica trist.

«Inculcan en los puros é inocentes cerebros de los niños, ideas que ya van desapareciendo en los cerebros de los hombres»... Socialistes, ¿no defensau voltros l'idea de l'amor vertader al proïsme, l'idea del bé, la bona voluntat de ser útils an els nostros germans? Idó escoltau! O Xesc de l'orde! això que diu es Reglament dels Exploradors. L'art. 2 diu: «l'explorador suposa un observador que mereix la confiança dels seus superiors; representa un subjecte escult entre molts, per la seva honradesa, feneria i esperit d'empresa; un homo práctic, perseverant i que té conciencia dels seus devers; es un centinella avençat d'un estat futur, polent i esponeros de benestar: la visió d'una Espanya forta per virtut d'una acció comercial, agrícola, industrial, rreliigiosa, co onial, militar, marítima; l'explorador du la curolla d'«retablir la grandesa de la Patria». I la ley 2.ª diu que «l'explorador no té por del ricicul, quant se trata de fer obres bones»; i la 5.ª: «l'explorador es servicial»; i la 7.ª «desitja ser útil i ajuda an els débils»; i la 8.ª «l'explorador fa cada dia una bona acció per modesta que sia»; i la 11.ª «l'explorador es económic, es trebayador, es un homo que no torna arrrera, es perseverant»... etc. etc. Tot això i moltes d'altres coses per l'estil son ses lliçons que reben ets exploradors. Per lo meteix ¡o insigne Xesc Sanchez! ja poreu dir an els vostros que, si per desgracia hi ha qualche socialista que se rompi un bras o una cama, o se cala foc ca-seua o se perdi anant de camí, o si es vell i no pot pujar qualche costa un feix de llenya o una sarrria de carbó o que una bistia seua tenguí qualsevol accident, si Deu compón que trobi cap explorador, estiga segur que aqueix li será una ajuda de primera, li farà costat en tot quant puga, tota vegada que es Mestres de ets exploradors mostren an aqueix de auxiliar el germà proïsme, sempre que el vegem en semblants dificultats, i los ensenyen de prestar tals serveis d'una manera desinteresada, amb altaresa, d'ideals i noblesa de sentiments, tot per amor de Deu.

«Los exploradors, diu sa seua Cartilla, no empren armes, no es cap institució militar; la seua ley es caridad; pren de la milicia la bona disciplina; los moviments ordenats i los coneixements técnicos que puguin ser útils.

Per tant ¡o Xesc Sanchez! si ensenyau an els vostros «niños, en vez de la lucha de hombre contra hombre, el amor a toda la humanidad», si preparau «sus cerebros a los luminosos rayos de la verdad y de la razón», ¡anau alerta que qualcú no vos digui lo que vos

La'm contá D. Pere Estelrich, de Sta. Margalida, Catedratic d'Agricultura de l'Institut, al cel sia ell, i Na Rafela Calona de So'n Servera. A So'n Servera aqueixa rondaia se diu d'En Juan Soliu.

deis an els fundadors dels *exploradors* mallorquins: «*Malvados más que malvados!*»

Els *Exploradors* son an els Estats Units en nombre de 30.000; a Inglaterra n'hi ha 125.000; 20.000 a Suecia, i molts d'altres a Dinamarca i Alemanya; a Bèlgica hi ha un centre catòlic exemplar i un ateu; a França tenen caràcter sectari, com també a qualque ciutat italiana; a Madrid hi ha un centre catòlic amb tendències laiques o indiferentistes, i un altre catòlic del tot. Hi ha altres *comités* a Barcelona, Valencia, Sevilla, Cádiz, Vitoria etc.. A Mallorca hi ha un *Comité* provincial que gaudeix d'autonomia i dos *Comités* locals un a Palma i un altre a Sóller, que li estan subjectes, i estan tan ben dits, que les autoritats han volgut esser *membres d'honor*, i el Senyor Bisbe los ha beneïts de bon cor.

Fundà els *exploradors* un general anglès, anomenat Baden Powel, que se quedà enamorat de la jove de la Transvaal quant sa guerra des *Boers*, per lo forta, disciplinada, i virtuosa que era; pensà molt bé que per desgracia nostra dins gran part d'Europa creix una generació de joves, indolenta i gastada, inhàbil i predisposta a lo dolent; corrompuda amb gran part per l'aire pestilencial dels cafetins, de les solls del vici, dels cines excitants i dels teatres, una jove sense ideals, poc activa, que no riu ni està alegre com la de un altre temps; per això Baden Powel va pensar de treure els joves, com se feia an el Transvaal, de les corrents vicioses de les ciutats, cap als aires purs de les montanyes, i dins aquell aire rejuvenivol educar-los amb s'amor a Deu, a la Patria i al proïsme, per fer-los amable la virtut el camí del dever, fent-los mirar vers tots els ideals de la vida per que cerquin aquell que los ha de fer ditxosos en aquesta vida, que per trista que sia, no deixa de produir fondes alegries per tots els qui van p'el bon camí.

Desitjam an els *Exploradors Mallorquins* molta de prosperitat; que se'n temi la joventut mallorquina de la grandiosa idea del *escoutisme* i s'apunti a ses seues files, que no poren atreure més que les simpaties més fondes de tota la gent sana de criteri; i que «les classes capitalistes i burgeses», com somia en *Xesc Sanchez*, los domin la seua protecció, per que així podrán tenir la satisfacció d'haver contribuït a una bona obra.

MESTRE LLUCH

Ventim

Canets nanells.

Sa *Veu des Poble*, escanyada, i s'*Obre-retxo* *Bulear* se passen el temps jurant i perjurant que En Maura no tornarà governar per que... ells no hu volen. Sa *Veu* fins i tot diu que En Maura, per tornar an es Poder, haurà de passar per demunt es cadáver des seus redactors. ¡Un poc ne llevarem! Ja tendrán bon esment ets *escrigadoretxos* des *paperot* republicà i des socialista, de no moure gens d'avalot p'es carrer i se'n guardarán com de caure de posar-se a tir, a s' dia que En Maura pujará! Ja's sab que republicans i socialistes no passen de cans nanells, que només lladren d'enfora, i que, en esser a s'estrènyer fugen com a terroles. ¡Quines xétxeres més despreciables!

Com més va, més deutes i més calumnies.

Per *El Rayo* parlam, que sempre afig an es banyat, vui dir, an es deutes. Dissapte passat ja devia 282 pessetes! Figura si hi va vent en popa! Figura si n'hi ha d'haver molta de gent que'l compr i que'l lletgesca!

I com un anticlerical i anarquista des calibre de *El Rayo* no pot estar que no entaferrí rois de mentides d'un vent o d'altre, dissapte passat copia de qualsevol librot falsificador d'història un enfilai de

mentides contra l'Inquisició, suposant contra tota veritat que va cremar trenta mil i tantes persones. La primeria de l'any 1912 demostrarem fins a sa derrera evidència, contra una fuia des republicanetxos de Sóller, que aqueis milenars de morts i de cremats que ets anticlericals atribueixen a l'Inquisició, negú es estat capaç de demostrar que sien cap cosa vera, sino tot lo contrari: que no son més que rois de mentides.

¿Que no son capaços ets *escrigadoretxos* de *El Rayo* de dir aont consta que l'Inquisició va fer ses morts i ses víctimes que ell diu? ¿Que no es capaç de dir quant ni an-e quines ciutats o viles l'Inquisició feu mai res d'això? ¡Vaja, *escrigadoretxos* de *El Rayo*! ¡treis sa vostra sabiduria històrica! ¡Veiam si sou capaços de demostrar que sou qualque cosa més que cotorres i lloros anticlericals! ¡Massa vos coneixeu! ¡No sou bons més que per repetir bestialment ses mentides descarades que autors de llibres criminals han vomitades contra totes ses institucions històriques que facen gens d'olor de Religió! Es vostro barram no se bada en no esser per mentir i calumniar! Miserables!

Enfilais d'infamies contra es clero.

Dissapte passat posa s'*Obre-retxo* un articletxo amb aquest títol: *Cristo y el Cura*, aont se diuen ses mil infamies, ses mil noningunades contra es capellans, tot un enfilai de calumnies descarades!

Comença es *paperetxo* socialistetxo, dient: «Cristo va néixer pobre i va morir pobre». Això es ben ver: pero llavó diu: «es capellà neix pobre i se mor ric», lo qual es una solemníssima mentida. ¿Qui no hu sab que de capellans n'hi ha que neixen pobres i altres que neixen rics, com n'hi ha a baíquena que viuen i moren pobríssims, i son ben clars es qui moren rics. Ses families que tenen capellà en casa, mos poren guardar de mentir sobre sí es ver això de que es capellans se facen tots tan rics! I es noingú que ha escrita aqueixa mentida es segur que hu sab que no es ver això que diu de que es capellans tots se fan rics i hi moren. Està a la vista de tothom que això no es ver; pero an ets *escrigadoretxos* des *paperetxo* socialista les convé fer correr aqueixa calumnia contra es clero, i la fan córrer com a bons deixebles d'aquell dimoni d'Ea Voltaire, que deia: ¡*Calumniar!* que sempre queda qualque cosa de sa calumnia! Infames! noinguns! criminals!

Una altra calumnia descarada. Diu es *paperetxo* socialistetxo! «—Es capellans diuen que hi ha homos que tenen dret de comandar i n'hi ha que tenen es dever d'esser esclaus.—Es una altra solemne mentida; es capellans no han dit mai res d'això; lo que diuen es capellans es que no hi ha poder que no venga de Deu, i que ets homos que comanden ets altres homos, les comanden no per que sien superiors d'ells meteixos, sino per que Deu, p'es bon orde del mon, ha posat que hi haja homos que comandin en virtut des Poder que ell les dona i que n'hi haja que obeequin, no per que siguen inferiors, sino per que així ho disposat Deu que succeesca p'es bé de s'humanitat. No; es fals i mentida que es capellans mai hagen dit que hi ha homos que tenguen es dever d'esser esclaus. Això no hu ha predicat mai l'Església ni es capellans; i si no, que citin peça aqueis *escrigadoretxos* socialistetxos de s'*Obre-retxo* *Balear*; que mos citin cap paraula d'això que haja dita mai cap capellà. Així combaten es socialistetxos l'Església i es capellans: mentint tan alts com son!

Diu s'*Obre-retxo*: «es capellans només volen que los seguesquen es qui tenen diners i les ne donen».—¿Heu vist lectors de LA AURORA, quina manera de mentir i de calumniar que té es *paperetxo* socialistetxo, contra es capellans? ¿Vol dir ara es capellans no cerquen que los seguesca negú que no sia ric? Pero ¿i no diuen sempre es *paperots* anticlericals que es capellans no fan més que embarriolar es poble amb engans i ardis per dur-lo a fer lo que ells volen? que

criden la gent an es confessionari per mal encaminar-la? ¿No els acusen sempre ets anticlericals an es capellans de que cerquen per tots es vents que es pobres los seguesquen, per esplotar-los, per xuclar-los tota sa sang?

Idó ara resulta, segons s'*Obre-retxo*, que no hi ha res d'això, que es capellans domés volen que los seguesquen es rics; ¿Qui vos entén, o anticlericaletxos de la buina? Hipócrites! fariseus! farsants de tota la farsanteria!

Diu s'*Obre-retxo*: «Es capellans volen que es poble siga ignorant»,—Es fals i mentida! Sou voltros, anticlericals que «voleu s'ignorancia des poble». ¿Tal volta aquí ont voltros comandau, no aturran es capellans d'ensenyar, de fer escola? ¿Que heu fet a França més que això? Heu fetes tancar molts de milenars d'escoles, aont s'intruien molts de cents mils d'al lots i al lotes; i heu fetes tancar tals escoles per que eren frares i monges que les feien.

¿De grans poques-vergonyes d'anticlericaletxos! sou voltros que «voleu s'ignorancia des poble», i no es capellans! Es capellans ensenyen per tot arreu: demunt sa trona, dins es confessionari, dins es milenars i milenars d'escoles que tenen ubertes p'es poble. ¡Vaja, anticlericaletxos de s'*Obre-retxo*! ¡no sou més que uns mentiderandos desenfreïts!

En diu un enfilai más de barbaritats i calumnies desvergonyides contra es capellans s'*Obre-retxo*, que son tan grosses i tan desbaratades que no importa refutar-les, per que qualse vol que les sarta, ja hu veu que no son veres, que no passen d'escopinades verinoses que ses boques anticlericals escupen com a boques d'infern contra Deu i es seus Ministres. Per això ja n'hi ha prou rebutjant-les en bloc, dient an es poca-alatxa de s'*Obre-retxo* *Balear*: ¡Mentiu tan alt com sou en totes aqueixes barbaritats i arrieses que vomitau contra es capellans! ¡Deixebles de Voltaire, missatges d'En Barrufet! ¡no teniu més llei que sa mentida ni més arma que sa calumnia! ¡Noinguns! poques-coses! No'n teniu gens gens de lo que se necessita per esser persones!

Paperots infamiosos

A ***

Vaig llegi l'vostro romans posat a demunt l'LA AURORA d'aqueis dissaptes passats y 'm permetreu que us responga lo que m'es vengut al cap.....

Parlant contra 'ls *setmanaris* *pendents* com a *carn de vas*, diguéreu que, per cinc cèntims, los compren molts de veïnats; es ben ve, y per tot s'escampa el seu veri, que es fatal

Pero, no'n tenen la culpa els pobres, sempre, ignorants, sino 'els lletrats que pretenen y passen per *educats*. Aquest los donan exemple llegint y fent massa cas de tals *paperots* (afrenta dels lectors de seny cabal).

Y es que el temps ho du y es moda llegir tot es *paperam* que passa p'er baix de portes o mos arriba volant per mig des carré, a tota hora, amb bon temps o en tempestat.

Quant aquell xabec *El Rayo*, mos era es correu per mar (fent un viatge redó cada tres mesos contats), mos solia dur ses cartes de Barcelona o Alicante... ¡llavó hu pagava lletgir noticies continentals!

Ara, amb tants de telegrams no mos deixan viure en pau... de nit y dia, diaris y suplementes a afartardant noticies als lectors que volen viure enterats al minut; com si la vida haguéssim de sustentar, no amb la paraula de Deu, sino amb la d'un *fil d'aram*...

Molt de bé va fer la *Prensa* quant Gutenberg l'inventá; emperó tant s'en abusa

y amb ella 's fa tant de mal que prodriam dir: ¡ben haja que no n'ha vista gens may! sobre tot la dels diaris, setmaners desbaratats, pudents a més no poder, en que la gent los se pass com mel y sucre; això prova que té 'l gust tan esfondrat com le hi tenen els burgesos que aplaudeixen, guants posats, els autors dels nous teatres perversors dels infants, ja que 'ls mostren amb els Cines, del mon tot lo criminal.

Y anuncis de tot pelatge, verts, vermels, grocs y virats se posen devant la vista per mostradors y embants: espectacles modernistes que mai s'eren somiats, paperots infamiosos casi casi regalats... y gent decent qui los mira per no passar per morral... y a força de tanta infamia ¡si que mos civilisam!

Palma 20 Agost 1913.

Un glosador retirat

Secció local

Església de PP. Dominics de Manacor. Es gros s'entusiasme amb que es bons manacorins entren dins s'*Associació del Rosari Perpetuu*, aont alaben i beneeixen Deu nostro Senyor i la Mare de Deu nit i dia resant ets associats, un després s'altre, el Sant Rosari. Demanen a sa *Primera Part* sa conversió des pecadors, a sa *Segona* una bona mort p'ets agonizants, i a sa *Terceira* per les Animes del Purgatori.—¡Quina sort tan grossa assemblar-se es d'aquí baix an ets Angels del cel, que no s'aturen mai d'alarabiar i beneir el Senyor. Ses 744 hores de cada més que's reparteixen entre altres tants d'associats, s'hi falta ben poc per esser plenes.

Porem considerar com a fruit del Rosari sa mort edificant de l'Honor Antoni Morell, dia 15 d'agost. Fonc es primer soci que se morí i se veu que la Mare de Deu el se'n volgué dur amb ella. Sa seua mort va esser edificantíssima, com sa mort d'un sant. ¡Bon repós i bon remei per sa seua anima! Al cel lo vegem! Amén.

Es vengut a passar una temporadeta aquí Fr. Bartomeu Lliteres, dominic. Sia ben vengut i que li vaja bé ferm devers Manacor.

Es nostro bon amic D. Francesc Nadal i Guasp, metge, segueix benet de la seua greu malaltia. Deu li augment sa millorança, i que aviat tir es mal a sa paret i puga pegar cossa an es llençol. Amén.

Enguany ses figueres van de lo més malament. A molts de redols es figons los cauen, i tots saben en tal cas quin fruit se'n pot esperar.

I per pitjor ha reverdit es mal des pobres, i se'n ha dits una mala fi, deixant descompassades moltes de cases pobres.

Sa calor que fa es feresta: tant sa gent com ses bisties tenen mal fer feina. I sa dona es cas de que, malament hi haja senyals d'aigo, no arriba a ploure.

Com plogué sa primeria de gost i ara s'es tornat axugar, es molt provable que hi haja enguany força de gírgoles, bolets i esclata-sangs.

Sembla que D.ª Aina Noguera de Ca's Notari Puerto i sa seua fia D.ª Carme tenen una pútrida. Deu faca que vagen per bé. Amén.

Han començat ayui i acabarán difluns avespere ses *corant-hores* de ses Fies de ia Puríssima, que's celebren amb gran solemnitat. Deu vulga que vagen molt bé, i facen molt, pero molt de fruit!